

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

In Festo S. Michaelis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

De Virgine Deipara, Sermo. 389

familiarissimo colloquio cum plena cordis lætitia perfrueris. Loquere Domina, quia audit Filius tuus: & quæcunque petieris impetrabis. Invoca bonum nomen eius super nos, ut curemur à vetusta hac lepra carnis & spiritus. Exurge † virus hoc mortiferum exinanitura*, quod de pomi sui reliquiis Eva nobis propinavit: quando succi noxialis gustu ebriata est; & reliquias dimisit parvulis suis. Utinam poculum suum ebria illa totum ebibisset, non item in nos diffudisset †. Te igitur Domina exorante, omne jugum nostrum computrescat à facie olei divinæ misericordiæ: renovetur, ut aquilæ, juvenus nostra, ut novi nova voce novum canticum novis civibus aggregati illic, ubi nova sunt omnia hæc jubulum sempiternum celebrantes in cymbalis jubilationis concinamus. Tollatur hæc crassa nebula ab oculis nostris, ut revelata facie gloriam Domini speculantes in immensum illud pelagus divini luminis absorbeamur à Domini spiritu; ac DEO nostro in vinculis charitatis astricti unum cum ipso efficiamur †: Præstet hoc nobis tuo interventu, ô Maria, Filius tuus Jesus Christus Deus & Dominus noster, cui laus & gloria, & gratiarum actio in sempiterna sæcula, AMEN.

† al. exsuge.
* in M. S. o-
mittitur.

† M. S. ita
leg.
aut totū e-
bibisset, aut
totum effu-
disset.

† al. unus
cum ipso
spiritus.

IN FESTO S. MICHAELIS.

De Angelorum erga nos officiis, & nostra erga ipsos reverentia.

S E R M O I.

Angelorum hodie memoria celebratur, & exigitis debitum pro tota solemnitate sermonem. Sed quid de Angelicis spiritibus viles loquantur vermiculi? Credimus sanè, & indubitata fide tenemus divina eos præsentia & visione beatos sine fine lætari in bonis Domini, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt. Quid ergo de his homo loquatur hominibus, quæ nec ipse quidem cogitare, nec illi saltem audire sufficiant? Profectò si ex abundantia cordis os loquitur, sileat nihilominus lingua necesse est ex inopia cogitationis. Attamen si multum est ad nos loqui de ea claritate & gloria qua in semetipsis, imò in DEO suo Angeli sancti nostris omnino supereminent cordibus; de ea loquamur quam nobis exhibent gratia & charitate. In supernis enim spiritibus non solum admirabilis dignitas, sed dignatio amabilis invenitur. Dignum est proinde, fratres, ut gloriam non capientes, tanto magis amplectamur misericordiam, qua nimirum constat nihilominus abundare domesticos Dei, cœli cives, principes paradisi. Testatur denique Apostolus ipse, qui raptus usque ad tertium cœlum, beatæ illi curiæ meruit interesse, atq; eius nosse secreta ^a; quoniam omnes administratorii ^a Heb. I. d. * sunt spiritus, missi in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis.

Angelorum
eminentia seu
dignitas.

Eorundem er-
ga nos digna-
tio & chari-
tas.

a Heb. I. d. *

Ccc 2

Neque

Neque id cuiquam incredibile videatur, quandoquidem ipse quoque Creator & rex Angelorum venit non ministrari, sed ministrare, & animam suam dare pro multis ^b. Ut quid ergo ministerium illud Angelorum quispiam dedignetur, in quo præcedit eos, cui in excelsis tota cum aviditate & foelicitate ministrant? Si & hinc dubitas, utique qui vidit, testimonium perhibuit: *millia*, inquit ^c, *millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei*. Alius quoque Propheta ad Patrem de Filio loquens, ait ^d: *Minuisti eum paulominus ab Angelis*. Sic planè sic decet ut vincat & humilitate, qui sublimitate vincebat, sitque tantò minor Angelis, quantò inferiori sese ministerio mancipavit: qui tantò excellentior est, quantò differentius præ eis nomen hæreditavit. Sed quæres fortasse in quo minoratus videatur ab Angelis, cum ministrare venit, quandoquidem (ut supra meminimus) in ministerium mittuntur & illi? In eo utique quòd non modò ministravit, sed ministratus est, eratque unus & idem qui ministrabat, & qui ministrabatur. Meritò proinde sponsa in Canticis Canticorum: *Ecce* (inquit ^e) *venit is saliens in montibus, transiliens colles*. Ministrans enim salit inter Angelos, sed & ipsos transiliit ministratus. Ministrant enim Angeli, sed de alieno, offerentes DEO bona opera non sua, sed nostra, ac nobis eius gratiam referentes. Unde & scriptura dicens ^f: *Quoniam ascendit fumus aromatum in conspectu Domini de manu Angeli, sollicitè præmisit data ei fuisse incensa multa*. Nostros enim sudores non suos, nostras non suas lachrymas offerunt Deo; nobis quoque eius munera referunt, & non sua.

Non sic minister ille sublimior cunctis, sed humilior universis, qui semetipsum obtulit sacrificium laudis, qui patri offerens animam suam, nobis ministrat usque hodie carnem suam. Huius utique tanti ministri gratia nihil mirum si dignanter nobis imò & libenter Angeli sancti ministrent. Ipsi enim amant nos, quia nos Christus amavit. Dicitur certè vulgari quodam proverbio: Qui me amat, amat & carnem meam. Nos verò ò beati Angeli, catelli sumus Domini illius quem tanto affectu diligitis, catelli, inquam, cupientes saturari de micis quæ cadunt de mensa dominorum nostrorum, qui estis vos. Et hæc dixerim, Fratres, ut ampliorem de cætero ergo beatos Angelos fiduciam habeatis, ac proinde familiarius in omni necessitate vestra eorum invocetis auxilia: sed & dignius in eorum præsentia conversari, & magis ac magis eorum vobis conciliare gratiam, captare benevolentiam, exorare clementiam studeatis. Cuius rei gratia necessarium duco alias quoq; charitati vestræ exponere causas, quæ ipsos beatos Angelos pro nostra infirmitate reddant sollicitos: absq; sua sane anxietate, sed non absq; utilitate nostra, nec ad detrimentum foelicitatis suæ, sed ad nostræ salutis augmentum. Constat

Angeli amant nos quia nos Christus amavit.

Rationes ob quas Angeli pro hominibus solliciti.

In Fefto S. Michaelis, Sermo I. 391

Conftat fine dubio rationis participes, & capaces beatitudinis humanas animas Angelicæ (fi dicere id audeamus) cognatas eſſe naturæ: nec decet vos, ô Beati Spiritus, contra legis præceptum dedignari, quam viſitare debetis ſpeciem veſtram, licet in multam (ut ipſi cernitis) dejecta ſit utilitatẽ. Sed neque arbitramur vos ſuperni cives, civitatis veſtræ excidio delectari, & ruina murorum quos ſemirutos ipſi videtis. Cuius inſtaurationem ſi deſideratis (ut dignum eſt) frequenter quæſo ante thronum gloriæ verbum precis iterate dicentes &: *Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion, ut adificentur muri Hieruſalem.* Si diligitis decorem domus Dei (imò quia diligitis) experiantur zelum veſtrum vivi & rationales lapides, qui ſoli in inſtaurationem eius vobis poſſunt coadificari. Hic eſt, dilectiſſimi, funiculus triplex, quo de excelſo cœlorum habitaculo ad conſolandos, ad viſitandos, ad adiuvandos nos attrahitur ſupereminens charitas Angelorum, propter Deum, propter nos, propter ſeipſos. *Propter Deum* utique, cuius tanta erga nos miſericordiæ viſcera ipſi quoque (ut dignum eſt) imitantur. *Propter nos*, in quibus nimirum propriam ſimilitudinem miſerantur. *Propter ſeipſos*, quorum ordines inſtaurandos ex nobis toto deſiderio præſtolantur. In ore enim parvulorum qui lacte modo veſcuntur, & nondum ſolido cibo, perficienda eſt laus illa maieltatis divinæ, cuius habentes primitias Angelici ſpiritus beata nimirum delectatione fruuntur: ſed tantò avidiùs nos expectant, quantò conſummationis eius expectatione & expetitione ſolicitantur.

Quæ cum tamen ita ſint, penſate, quanta etiam nobis ſollicitudine opus eſt, dilectiſſimi, ut dignos nos exhibeamus eorum frequentia, & eodem modo converſemur in conſpectu Angelorum, ne fortè ſanctos offendamus obtutus. Væ enim nobis, ſi quando provocati peccatis & negligentis noſtris, indignos nos iudicaverint præſentia & viſitatione ſua, ut jam neceſſe habeamus & nos plangere, & dicere cum Propheta *b*: *Amici mei & proximi mei adverſum me appropinquaverunt & ſteterunt. Et qui juxta me erant, de longè ſteterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam.* Elongatis nimirum eis quorum præſentia protegere nos, & propulſare poterat inimicum. Quod ſi tam neceſſariam habemus familiaritatem dignationis Angelicæ, cavenda nobis eorum offenſa, & in his maximè exercendum, quibus eos novimus oblectari. Sunt enim plurima quæ eis placent, & quæ in nobis invenire delectat; ut eſt ſobrietas, caſtitas, paupertas voluntaria, crebri in cœlum gemitus, & orationes cum lachrymis, & cordis intentione. Attamen ſuper omnia hæc unitatem & pacem à nobis exigunt Angeli pacis. Quidni maximè delectentur in his, quæ formam quandam civitatis ſuæ repræſentant in nobis, ut mirentur Hieruſalem

g Pfal. 50. d

Angeli in noſtrum auxili- lium ſeduli: propter Deū, propter nos, & propter ſeipſos.

Quam ſollicitè cavenda Angelorū offenſa.

b Pfal. 37. b

Virtutes & exercitia Angelis grata & familiaria.

*Unitas & pax
præcipuè co-
lenda, ut
placeamus
Angelis.*

1 Pl. 12. 1. a

1. Cor. 3. a

1. Iudæ. 1. f

*Anima mē-
bra sibi cohæ-
rentia vivifi-
cans Symbolū
Pacis & con-
cordiæ.*

1. Cor. 12. a

*Angeli ama-
tores pacis de-
serunt conten-
tiosos & uni-
tatis hostes.*

1. Matt. 18. a

novam in terra? Dico autem, ut quomodo civitatis illius participatio est in idipsumⁱ: sic & nos idipsum sentiamus, idipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata: sed magis omnes simul unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra.

Econtra vero nihil æquè offendit, & ad indignationem provocat eos, quomodo dissensiones & scandala, si fortè inveniuntur in nobis. Audiamus siquidem, quid loquatur ad Corinthios Paulus^k: *Cum enim sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis?* In epistola quoque Judæ Apostoli legimus sic^l: *Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes.* Videre est animam hominis quemadmodum universa corporis membra vivificet cohærentia sibi. Separa ergo quidvis à junctura cæterorum, & vide an de cætero illud vivificet. Sic est omnis qui dicit, anathema JESU^m: quod nemo dicit loquens in spiritu Dei: quia anathema separatio est. Sic &, inquam, omnis qui ab unitate dividitur, ne dubites quin ab eo recesserit spiritus vitæ, Dignè igitur contentiosos, & qui separant semetipsos, Apostoli carnales vocant & animales, spiritum non habentes. Dicunt ergo sancti illi, & beati Spiritus, ubi scandala invenerint & dissensiones: Quid nobis & generationi huic spiritum non habenti? Nam si adesset spiritus, per eum utique charitas diffunderetur, & unitas non scinderetur. Et dicunt: Non permaneamus cum hominibus istis in æternum: quia caro sunt. Quæ enim conventio luci ad tenebras? Nos de regno unitatis & pacis sumus, & homines istos in eandem unitatem & pacem sperabamus esse venturos. Nunc autem qua ratione nobis cohæreant, qui dissident à seipsis? Videtis quàm congruat huic solennitati Evangelica lectio, quæ sic deterret nos à scandalo parvulorum, quandoquidem tam vehementer Angelis displicent scandalaⁿ? Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, durum est quod sequitur. Sed jam præterit hora, ad missas nobis eundem est. Peto ne sit vobis molesta dilatio, quæ poterit non inutilis fore, si capitulum præsens sermone altero diligentius prosequamur.

IN FESTO S. MICHAELIS

S E R M O II.

Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, &c.

Matth. 18. a.

AUdistis, Fratres, Evangelicam lectionem adversus eos qui pusillos scandalizant, satis terribiliter intonantem. Nemini blanditur Veritas, neminem palpat, nullum seducit, aperte denuncians, quoniam *Ve*
1. Matt. 18. a *homini illi per quem scandalum venit^a. Bonum erat ei si natus non fuisset homo*

homo ille ^b. Natus sanè denuò, natus ad vitam, natus de spiritu, qui nimirum carne postmodum consummatur. Expedi ei (si quis est) qui scandala suscitatur in hac domo, in hac sancta, Deo placita, & Angelis eius admodum grata ac familiari congregatione, ut suspendatur in collo eius mola afinaria, & pro suavi jugo, & levi onere Salvatoris, gravi mole terrenæ cupiditatis humeris eius imposita demergatur in profundum maris huius magni & spaciosi manibus, quod est sine dubio seculum nequam. Minus enim damnabile erat ei in seculo magis perire, quàm in monasterio. Perire siquidem necesse est hominem, qui charitatem non habet, etiam si tradiderit corpus suum ita ut ardeat. Et hoc dixerim, fratres, non quasi minus benè de vobis sentiam, aut regnare videatur in vobis nequissimum istud vitium: sed ut in ea charitate, & unanimitate, & pace in qua statis in Domino, solliciti sitis perseverare & abundare magis. Quæ est enim spes nostra, & gaudium nostrum, & corona gloriæ? Nonne unitas & unanimitas vestra, in qua gaudeo vos inveniri fraternitatis amatores, & ante omnia mutuam in vobismetipsis charitatem habentes, quod est vinculum perfectionis? Propter quod obsecro vos, sic stete in Domino, charissimi. In hoc enim cognoscunt omnes etiam Angeli sancti, quòd Christi estis discipuli, si dilectionem habueritis adinvicem.

Denique si tenetis memoria quam vobis præcedenti sermone tradidimus triplicem Angelicæ erga nos charitatis & sollicitudinis causam, potest hinc quoque fraternæ dilectionis utilitas magnifice commendari. Facile siquidem considerare est homini, qui non diligit proximum, nullam ex his quas tunc diximus, suppetere causam. Numquid enim Christi gratia diligemur ab Angelis, si de mutuæ dilectionis inopia cognoverint nequaquam eius nos esse discipulos? Nunquid diligemur ab eis propter nos ipsos, id est, spiritualis naturæ similitudine, si invenimur non diligere humanæ naturæ nostræ consortes: imò verò si ex eis quæ inter nos sunt contentionibus, carnales nos magis quàm spirituales esse constiterit? Denique nunquid diligunt nos propter seipsos, & futuram de nobis civitatis suæ restorationem, si (quod absit) unum, quo solo uniri & coædificari eis possumus, defuerit glutinum charitatis? Quomodo sperabunt reædificandos de nobis perpetuos civitatis illius muros, si cognoverint, si viderint nos non lapides esse vivos qui possint invicem coherere: sed magis pulverem, quem projiciat ventus à facie terræ, quem unius verbi flatus in turbinem excitet, & suspicionis cuiuslibet levissima aura dispergat? Et hæc quidem dixisse sufficiat pro eo quod ait Dominus ^b: *Si quis scandalizaverit unum de pusillis istis.* Credo enim quòd maiori sollicitudine deinceps ab hac tam nequissima peste cavebitis.

b Matt. 26.c

Religiosi perversi in Monasteriis scandala suscitantes, quam damnabiles.

Unitas seu unanimitas gloria Religiosorum.

Angelica erga nos dilectionis & sollicitudinis obstacula.

b Matt. 18.a

iam

e Matt. 18. b
Scandalū du-
plex internū
& externum.

Internum tri-
plici modo fie-
ri potest.

* d Ibid. b
Oculus quo-
modo eruen-
dus.

e Psal. 83. b

f Matt. 18. b
Ingredi dua-
bus viis quid.

g 1. Cor. 6. d

Iam verò, quem non moveat quod sequitur in Evangelio ^e : *Si oculus tuus scandalizaverit te, erue eum, &c.* Nunquid enim corporalem hunc oculum monemur eruere, aut unam ex manibus istis, similiter & unum abscindere pedem? Absit à nobis huiusmodi carnalis omninò, & nimis ridiculosa cogitatio. Sed postquam ab exterioribus scandalis deterruit nos sermo divinus asperè satis, sicut audistis, consilium dat quid de eo nobis agendum sit scandalo, quod interius patimur, contrariam invenientes legem in membris nostris. Ipse enim novit figmentum nostrum, quòd eiusmodi scandalum non tam facile à nobis valeat evitari. Porò tripliciter fieri scandalum istud, quotidiano nobis nosse licet experimento. Interdum enim est in nobis spiritualis intentionis oculus simplex, & qui gratiæ magis quàm noster dicendus sit: sed scandalizat nos oculus noster, & qui verè à nobis est, dum voluntas nostra aliam minus castam importunè ingerit intentionem. Sed habemus jam super hoc salubre consilium Salvatoris ^d: *Erue eum*, inquit, *& projice abs te.* Hoc autem fiet, si non consentias, si abjicias, si resistas. Simili modo de manu ac pede est intelligendum. Cum enim bonis operibus intentos, ad alia opera trahere voluntas propria conatur, manus nostra est quæ scandalizat nos: sed abscindi debet, & projici à nobis, ut non ei consentiamus.

Sic etiam proficere in sancta conversatione, & ascendere per gradus scælæ quæ Jacob apparuit, ac juxta quod ait Psalmista ^e: *De virtute in virtutem ire desiderantes*, sæpius scandalum patimur à pede quodam puffanimitatis & negligentæ nostræ, qui nimirum descendere magis ac remissius ire conatur: sed abscindi eum necesse est, ut pes gratiæ qui stat in directo, currere possit sine offensione, sine scandalo, sine impedimento. Quod autem dicit, *Bonum nobis esse ad vitam intrare cum uno oculo, aut manu, aut pede, quàm duos habentes ire in gehennam ignis*: eos notat qui voluntatem suam, sive bona, sive mala sit, æquè sequuntur, & ingrediuntur duabus viis, nunc bona, nunc mala sectantes: secundum quod variantur desideria sua. Quibus meritò utilius fuerat gratiæ in omnibus inhærere, & ubi obviat propria voluntas, abscindere & à seipsis abjicere eam. Est autem, cum multo tempore in abscissione propriæ voluntatis nostræ exercitati aliquatenus eam domamus, ut discat jam non superbire, sed magis sine omni scandalo vel contradictione Deo subiecta sit anima nostra, nec jam abjicere necesse sit oculum nostrum, nempe qui simplici adhærens oculo factus est & ipse simplex, aut certè jam non alter est oculus, sed unus cum eo. Apostolo teste ^g: *Quoniam qui adhæret Domino, unus spiritus est cum eo.* Quod autem de oculo dictum est, de manu quoque & pede eodem modo est intelligendum. Cuius enim voluntas ex affectione

affectione & cum desiderio gratiæ cohæret, ut nec concupiscat mala agere, nec bona minora, nec minus benè quàm gratia suggerit: hic planè perfectus est vir. Sed pax ista potius est felicitatis: abscissio verò scandalorum, & tentationū victoria, fortitudinis: illa, inquam, gloriæ, hæc virtutis.

IN FESTO OMNIUM SANCTORUM

De lectione Evangelica.

S E R M O I.

Festivitatem hodiernam Sanctorum omnium cum omni devotione dignum est celebrari. Nimirum si magna videtur, & est, beati Petri solemnitas, seu beati Stephani, aut cuiuslibet cæterorum, quanta ista est, quæ non unius tantum est, sed universorum? Verum non ignoratis, fratres, secularibus id moris esse, ut diebus festis festiva sibi convivia parent: & quanto fuerit solennitas clarior, tanto splendidius epulentur. Quid ergo? Nonne & his qui convertuntur ad cor, cordis delicia sunt quærendæ? & spiritualibus spiritualia comparanda? Propterea iam paratum est convivium nostrum, fratres, jam cocta sunt omnia & epulandi tempus advenit. Dignum est enim, ut prius anima satiatur, quod hæc portio sine dubitatione, & sine comparatione sit potior, præsertim cum Sanctorum solennitates manifestum sit ad animas magis quàm ad corpora pertinere: & quæ animarum sunt, animæ plus acceptent, quippe naturali quadam eis cognatione coniunctæ. Quibus propterea quoque Sancti isti compatiuntur amplius, propterea magis desiderant animarum bona, & plus earum refectioibus delectantur, quoniam & ipsi similes nobis fuere passibiles: & ipsi peregrinationis huius & exilii miserabilis deploravere molestias: & ipsi grave huius corporis onus, & tumultus seculi, & tentationes experti sunt inimici. Nihil itaque dubium quin gratior eis sit, & multò acceptabilior illa festivitas, qua intenditur epulis animarum, quàm sit ea quæ celebratur à secularibus curâ carnis perficientibus in desideriis voluptatum.

*Festivitates
piis & religio-
sis non more
secularium ce-
lebranda.*

Veruntamen unde nobis animarum panis in terra deserta, in loco horroris, & vastæ solitudinis? Unde nobis sub sole spiritualis cibus, ubi nihil est, nisi labor & dolor, & afflictio spiritus? Sed scio quis dixerit: *Petite, & accipietis*^a. Et illud^b: *Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester cælestis è cælo dabit spiritum bonum petentibus se?* Nec ignoro quam obnixè tota hac nocte & die petieritis mendicantes dari vobis panem de cælo vivum; non eum qui corpus corroborat, sed qui confirmat cor hominis. Nam convivas quidem non ausim dicere, sed mendici sumus præbendâ DEI viventes. Mendici, inquam, jacentes ante januam regis prædivitis, ulceribus pleni, &

*Conviviū spi-
rituale ador-
nat suis Bern.
a Matt. 7. a
b Ibid. b.*

Sermones S. Bernardi.

D d d

cupien-